

Procesul Bologna 2020 -Spațiul european al învățământului superior în noul Deceniu

Comunicatul miniștrilor responsabili de învățământul superior, Leuven și Louvain-la-Neuve, 28-29 aprilie 2009

Noi, miniștrii responsabili de învățământul superior din cele 46 țări ale Procesului Bologna, ne-am convocat în Leuven / Louvain-la-Neuve, Belgia, pe 28 și 29 aprilie 2009, pentru a examina realizările din cadrul Procesului Bologna și stabili priorități pentru Spațiul European al Învățământului Superior (EHEA) în următorul deceniu.

Preambul

1. În deceniul de până în 2020, învățământul superior european urmează să contribuie esențial la realizarea unei Europe a cunoașterii, care este extrem de creativă și inovativă. Confruntându-se cu provocarea îmbătrânirii populației, Europa poate realiza acest obiectiv doar dacă dezvoltă la maximum talentele și capacitățile tuturor cetățenilor săi și îi angajează în procesul de învățare continuă („pe tot parcursul vieții”), precum și în extinderea participării la învățământul superior.

2. Învățământul superior european, de asemenea, se confruntă cu cea mai mare provocare, urmare a apariției noilor oportunități de globalizare și de dezvoltare tehnologică cu noi furnizori, contingentului studios nou și tipurilor noi de învățare. Învățământul centrat pe elev și mobilitatea vor ajuta studenții să dezvolte competențele de care au nevoie pe piața muncii și vor contribui ca aceștia să devină cetățeni activi și responsabili.

3. Societățile noastre se confruntă în prezent cu consecințele unei crize financiare și economice globale. Pentru a redresa și dezvolta durabil economia existentă, învățământul superior european, dinamic și flexibil, va conta pe inovarea bazată pe integrare între educație și cercetare la toate nivelurile. Recunoaștem că învățământul superior joacă un rol cheie în confruntarea cu provocările curente și promovarea dezvoltării culturale și sociale a societăților noastre. Prin urmare, considerăm ca cea mai mare prioritate constă în investiții publice în învățământul superior.

4. Susținem integral obiectivele Spațiului European al Învățământului Superior, un spațiu unde învățământul superior este o responsabilitate publică, și unde toate instituțiile de învățământ superior răspund nevoilor extinse ale societății prin diversitatea misiunilor sale. Scopul este de a asigura instituțiile de învățământ superior cu resursele necesare pentru continuarea îndeplinirii întregii game de scopuri, cum ar fi pregătirea studenților pentru viață ca cetățeni activi într-o societate democratică; pregătirea studenților pentru carieră și dezvoltarea lor personală; crearea și menținerea unei largi și avansate baze de cunoștințe și stimularea cercetării și inovației. Reformarea curentă a sistemelor și politicilor în învățământul superior va continua să fie ferm încorporată în valorile europene de autonomie instituțională, libertate academică și echitate socială, și va necesita participarea deplină a studenților și a cadrelor didactice.

I. Realizări și consolidare

5. În ultimul deceniu am dezvoltat Spațiului European de Învățământ Superior asigurând faptul că acesta rămâne ferm înrădăcinat în patrimoniul și ambițiile intelectuale, științifice și culturale ale Europei; se caracterizează prin cooperare permanentă între guverne, instituțiile de învățământ superior, studenți, cadre didactice, angajatori și alte părți interesate. Contribuția instituțiilor și organizațiilor europene la procesul de reformare a fost, de asemenea, semnificativă.

6. Procesul Bologna conduce la o compatibilitate și comparabilitate sporită a sistemelor de învățământ superior și facilitează mobilitatea studenților și atragerea de către instituții a studenților și cercetătorilor de pe alte continente. Învățământul superior se modernizează prin adoptarea unei structuri de trei cicluri care include, în contexte naționale, posibilitatea obținerii calificărilor intermediare conectate la primul ciclu, și prin adoptarea Standardelor și Ghidului European pentru Asigurare a Calității. De asemenea, am fost martori la crearea unui registru european pentru agenții de asigurare a calității și înstituire a Cadrelor Naționale ale Calificărilor conform Cadrului General al Spațiului European al Învățământului Superior, bazat pe rezultatele procesului de învățare și volumul de muncă individuală. Mai mult decât atât, Procesul Bologna a promovat Suplimentul la Diploma și Sistemul European de Credite Transferabile și de Acumulare, pentru a spori transparența și recunoașterea.

7. Obiectivele stabilite prin Declarația Bologna și politicile dezvoltate în următorii ani rămân actuale și astăzi. Întrucât nu toate obiectivele au fost realizate, implementarea completă și corectă a acestora la nivel european, național și instituțional va necesita creșterea ritmului și angajamentul și după 2010.

II. Studiu pentru viitor: prioritățile în învățământul superior pentru următorul Deceniu

8. Optând pentru excelență în toate aspectele învățământului superior, adresăm provocările unei ere noi. Acest lucru necesită o concentrare permanentă pe calitate. Mai mult decât atât, susținerea diversității sistemelor noastre de învățământ, a politicilor publice vor recunoaște valoarea diferitor misiuni ale învățământului superior, de la învățământ și cercetare până la servicii comunitare precum și angajamentul în coeziune socială și dezvoltare culturală. Toți studenții și cadrele didactice din instituțiile de învățământ superior vor trebui să fie echipați pentru a corespunde cerințelor tranzitorii ale societății ce evoluează extrem de rapid.

• Dimensiunea socială: acces echitabil și finalizarea studiilor

9. Contingentul studentesc în învățământul superior ar trebui să reflecte diversitatea națiunilor din Europa. Din aceste considerente, subliniem caracteristicile sociale ale învățământului superior și ne orientăm spre oferirea șanselor egale la educație de calitate. Accesul la învățământ superior ar trebui să fie extins prin promovarea potențialului studenților din grupuri subreprezentate și prin oferirea condițiilor adecvate pentru finalizarea studiilor. Aceasta implică îmbunătățirea mediului de învățare, eliminarea tuturor barierelor în procesul de studii și crearea condițiilor economice adecvate pentru ca studenții să poată beneficia de oportunitățile de studii la toate nivelurile. Fiecare țară participantă la Procesul Bologna va stabili obiective măsurabile pentru extinderea participării globale și sporirea participării grupurilor subreprezentate în instituțiile de învățământ superior, obiective ce urmează să fie atinse până la sfârșitul următorului

deceniu. Eforturile de a obține echitate în instituțiile de învățământ superior ar trebui să fie completate de acțiuni și la alte nivele ale sistemului de învățământ.

• **Învățarea continuă („pe tot parcursul vieții”)**

10. Extinderea participării, de asemenea, urmează să fie realizată prin intermediul învățării pe parcursul întregii vieți, ca parte integrantă a sistemelor noastre de învățământ. Învățarea continuă este condiționată de principiul responsabilității publice. Accesibilitatea, calitatea prestării și transparența informațiilor trebuie să fie asigurate. Învățarea continuă implică obținerea calificărilor, extinderea cunoștințelor și a înțelegerii, obținerea unor noi abilități și competențe sau dezvoltare personală. Învățarea continuă determină obținerea calificărilor prin căi flexibile de învățare, inclusiv studii cu frecvență redusă, precum și trasee de studii bazate pe muncă individuală (practică).

11. Implementarea politicilor de învățare continuă necesită stabilirea parteneriatelor strânse între autoritățile publice, instituțiile de învățământ superior, studenți, angajatori și salariați. Carta Universităților Europene privind învățarea continuă elaborată de către European University Association oferă o introducere utilă pentru definirea unor astfel de parteneriate. Politicile de succes privind învățarea continuă vor include principiile și procedurile de bază de recunoaștere a studiilor anterioare, pe baza rezultatelor, indiferent dacă aptitudinile, cunoștințele și competențele au fost căpătate prin studii formale, non-formale sau informale. Învățarea continuă va fi promovată de către structurile organizatorice și de finanțare adecvate. Învățarea continuă încurajată de politicile naționale ar trebui să fie caracteristică practicii instituțiilor de învățământ superior.

12. Dezvoltarea Cadrelor Naționale ale Calificărilor este un pas important în implementarea învățării continue. Scopul nostru este să le implementăm și pregătim pentru autocertificare conform Cadrului General al Calificărilor pentru Spațiul European al Învățământului Superior până în 2012. Acest lucru va necesita coordonare continuă la nivelul Spațiului European al Învățământului Superior și Cadrului European al Calificărilor pentru învățare continuă. În contextul național, Calificările intermediare în cadrul primului ciclu pot servi drept mijloc de extindere a accesului la învățământul superior.

• **Angajabilitatea**

13. În situația în care piața muncii se bazează din ce în ce mai mult pe nivele mai înalte de calificare și competențe transversale, învățământul superior ar trebui să ofere studenților cunoștințele, aptitudinile și competențele avansate de care au nevoie pe parcursul întregii lor vieți profesionale. Angajabilitatea împuternicește indivizii să profite pe deplin de oportunitățile existente pe piață. Scopul nostru este de a crește nivelul de calificare inițială, precum și de a menține și reînnoi contingentul forței de muncă calificată, printr-o colaborare stransă între guverne, instituțiile de învățământ superior, partenerii sociali și studenți. Acest lucru va permite instituțiilor să fie mai receptive la nevoile angajatorilor, iar angajaților de a înțelege mai bine perspectiva educațională. Instituțiile de învățământ superior, împreună cu guvernele, agențiile guvernamentale și angajatorii, vor îmbunătăți furnizarea, accesibilitatea și calitatea serviciilor de

ghidare în carieră a studenților și absolvenților și ocupare a pieței muncii. Încurajăm internship-urile integrate în programe de studii, precum și învățare la locul de muncă.

• ***Învățământul centrat pe student și misiunea de predare în învățământul superior***

14. Reafirmăm importanța pe care o are misiunea de predare în instituțiile de învățământ superior și necesitatea de a continua reformarea curriculară orientată spre dezvoltarea rezultatelor învățării. Învățământul centrat pe student presupune abilitarea studenților ca indivizi, noi abordări ale predării și învățării, sprijin și structuri de orientare eficiente și o curricula centrată pe student în toate cele trei cicluri. Reforma curriculară, astfel, va fi un proces continuu, care să conducă la o înaltă calitate, căi educaționale flexibile și mai multă adaptare la individ. Cadrele universitare, în strânsă cooperare cu reprezentanții studenților și ai angajatorilor, vor continua să dezvolte rezultatele procesului de învățare și punctele de referință internaționale pentru un număr sporit de domenii.

• ***Educație, cercetare și inovație***

15. Învățământul superior trebuie să se bazeze pe cercetare și dezvoltare artistică la toate nivelurile, astfel, promovând inovația și creativitatea în societate. Recunoaștem potențialul programelor de învățământ superior, inclusiv al celor bazate pe științe aplicate, pentru a promova inovația. Ca rezultat, numărul de persoane cu competențe de cercetare ar trebui să crească. Programele de doctorat ar trebui să ofere o cercetare disciplinară de înaltă calitate și să fie completate, din ce în ce mai mult, de programe inter-disciplinare și intersectoriale. Mai mult decât atât, autoritățile publice și instituțiile de învățământ superior vor spori atractivitatea activității de cercetare la treptele inițiale.

• ***Deschiderea internațională***

16. Facem un apel către instituțiile de învățământ superior europene să continue să internaționalizeze activitățile lor și să se angajeze într-o colaborare la nivel global pentru o dezvoltare durabilă. Atractivitatea și caracterul deschis al învățământului superior european vor fi evidențiate prin acțiuni comune europene. Concurența la nivel mondial va fi completată de dialogul politic îmbunătățit și cooperarea bazată de parteneriat cu alte regiuni ale lumii, în special prin organizarea Forumurilor Procesului Bologna la nivel politic, ce implica o gamă largă de părți interesate.

17. Educația transnațională ar trebui să fie reglementată de Standardele și Ghidurile Europene pentru Asigurarea Calității, astfel cum se aplică în cadrul Spațiului European de Învățământ Superior și în conformitate cu Ghidul UNESCO / OCDE pentru Asigurarea Calității Transfrontaliere în Învățământ Superior.

• ***Mobilitate***

18. Credem că mobilitatea studenților, cercetătorilor începători și a cadrelor didactice îmbunătățește calitatea programelor și promovează excelența în cercetare; consolidează internaționalizarea academică și culturală a învățământului superior european. Mobilitatea este

importantă pentru dezvoltarea personală și angajabilitate, cultivă respectul pentru diversitate și capacitatea de a coopera cu alte culturi. Încurajează pluralismul lingvistic, bazându-se pe tradiția multilingvă a Spațiului European al Învățământului Superior, și crește cooperarea și concurența între instituțiile de învățământ superior. Prin urmare, mobilitatea va fi o caracteristică distinctivă a Spațiului European al Învățământului Superior. În deceniul de până în 2020, ne orientăm spre creșterea gradului de mobilitate, asigurarea înaltei calități a mobilității și diversificarea tipurilor și domeniilor de aplicare. În 2020, cel puțin 20% din cei care absolvesc în țările din Spațiul European al Învățământului Superior ar trebui să fi beneficiat de o perioadă de studiu sau de formare profesională în străinătate.

19. În fiecare dintre cele trei cicluri, oportunitățile de mobilitate trebuie să fie create în structura programelor universitare. Titlurile și programele universitare comune, precum și ferestrele de mobilitate vor deveni o practică mai frecventă. În plus, politicile de mobilitate vor fi bazate pe o serie de măsuri practice legate de finanțarea mobilității, recunoaștere, baza tehnico-materială disponibilă, reglementări de viză și ale permisului de muncă. Căile educaționale flexibile și politicile de informare activă, recunoașterea deplină a reușitei academice, sprijinul în procesul de studii și portabilitatea completă a granturilor și împrumuturilor sunt cerințe necesare. Mobilitatea trebuie, de asemenea, să asigure un flux mai echilibrat de studenți care intră și pleacă din Spațiul European al Învățământului Superior și să tindă spre sporirea ratei de participare a diverselor grupuri de studenți.

20. Condițiile de muncă și traseele de carieră atractive, precum și recrutarea internațională deschisă sunt necesare pentru a atrage profesori și cercetători de înaltă calificare la instituțiile de învățământ superior. Structurile de consiliere în carieră ar trebui să fie adaptate pentru a facilita mobilitatea cadrelor didactice și a cercetătorilor începători; condițiile-cadru vor fi stabilite pentru a asigura accesul adecvat la securitatea socială și pentru a facilita portabilitatea pensiilor și a drepturilor la pensie suplimentară pentru cadrele didactice mobile, utilizând în cel mai bun mod cadrul juridic existent.

• *Colectarea datelor*

21. Îmbunătățirea procesului de colectare a datelor va contribui la monitorizarea progreselor înregistrate în atingerea obiectivelor stabilite în dimensiunea socială, ocuparea forței de muncă și mobilitatea, precum și în alte domenii de politică, și va servi ca bază pentru caracterizare și evaluare.

• *Instrumente de transparență multidimensională*

22. Suntem conștienți de faptul că există mai multe inițiative curente menite să dezvolte mecanisme pentru furnizarea informațiilor mai detaliate despre instituțiile de învățământ superior din întregul Spațiu European al Învățământului Superior ca diversitatea lor să devină mai transparentă. Credem că orice din astfel de mecanisme, inclusiv cele care ajută sistemele și instituțiile de învățământ superior să identifice și compare forțele lor, ar trebui să fie dezvoltate în strânsă consultare cu părțile interesate. Aceste instrumente de transparență trebuie să stabilească cele mai intense relații cu principiile Procesului Bologna, în special, asigurarea

calității și recunoașterea, și trebuie să se bazeze pe date comparabile și indicatori adecvați pentru a descrie diverse profiluri ale instituțiilor de învățământ superior și programelor lor.

• *Finanțare*

23. Instituțiile de învățământ superior au câștigat autonomie o mai mare, împreună cu creșterea rapidă a așteptărilor pentru a fi receptivi la nevoile societății și a fi responsabili. Într-un cadru de responsabilitate publică, suntem conștienți de faptul că finanțarea publică rămâne o prioritate principală pentru a garanta accesul echitabil și dezvoltarea durabilă a instituțiilor autonome de învățământ superior. Atenție sporită urmează să fie acordată identificării unor surse și metode de finanțare noi și diversificate.

III. Structura organizatorică și acțiuni ulterioare

24. Actuala structură organizatorică a Procesului Bologna, caracterizată prin cooperarea între guverne, comunitatea academică cu organizațiile ei reprezentative, precum și alte părți interesate, este aprobată ca fiind corespunzătoare scopurilor. În viitor, Procesul Bologna va fi co-prezidat de țara care deține președinția UE și o țară din afară UE.

25. În scopul interacțiunii cu alte domenii de politică, Grupul Bologna Follow-up va stabili legătura cu experți și persoane responsabile de elaborarea politicilor din alte domenii, cum ar fi cercetare, imigrare, asigurări sociale și ocuparea forței de muncă.

26. Încredințăm Grupului Bologna Follow-up sarcina de a pregăti un Plan de activitate de până în 2012 pentru a continua prioritățile stabilite în acest Comunicat și recomandările rapoartelor prezentate la această Conferință ministerială, care să permită integritatea rezultatului de evaluare independentă a Procesul Bologna.

În special, Grupului Bologna Follow-up i se cere:

- Definitivarea indicatorilor utilizați pentru măsurare și monitorizare a mobilității și a dimensiunii sociale în legătură cu colectarea datelor;
- Examinarea echilibrului mobilității și modul în care acesta ar putea fi realizat în cadrul Spațiului European al Învățământului Superior;
- Monitorizarea dezvoltării unor mecanisme de transparență și prezentarea rapoartelor la Conferința ministerială în 2012;
- Stabilirea rețelei, prin utilizarea optimă a structurilor existente, pentru îmbunătățirea informării despre proces și promovare a Procesului Bologna în afara Spațiului European al Învățământului Superior;
- Urmarea recomandărilor privind analiza planurilor naționale de acțiune pentru Recunoaștere

27. Raportarea cu privire la progresul implementării Procesului Bologna va fi efectuată într-un mod coordonat.

- Urmează să fie rafinată metodologia de colectare a dovezilor pentru evaluare.
- Eurostat împreună cu Eurostudent și în cooperare cu Eurydice vor contribui la aceasta, prin colectarea datelor relevante.

- Raportarea va fi supravegheata de catre BFUG si va conduce la un raport per ansamblu care va integra si sursele susmentionate pentru conferinta ministeriala din 2012.

28. Solicitam grupului E4 (ENQA-EUA-EURASHE-ESU) sa isi continue cooperarea in vederea dezvoltarii dimensiunii Europene de Asigurare a Calitatii si, in particular, garantarea ca Registrul European de Asigurare a Calitatii este evaluat extern, luandu-se in considerare opiniile actorilor relevanti.

29. Ne vom intalni din nou la conferinta de aniversare Bologna, gazduita de Austria si Ungaria, la Budapesta si Viena intre 11-12 Martie 2010. Urmatoarea conferinta ministeriala obisnuita va fi gazduita de Romania, intre 27-28 aprilie 2012 la Bucuresti. Urmatoarele conferinte ministeriale vor avea loc in 2015, 2018 si 2020.